

FARKLI KÜLTÜRLERDE BOŞ ZAMAN DAVRANIŞLARI: ALEVİLER ÖRNEKLEMİ*

Sevim KÜL AVAN¹, Suat KARAKÜÇÜK²,

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Nevşehir, TÜRKİYE

² Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

ÖZET

Orijinal Makale

Amaç: Bireylerin boş zaman davranışları yetişmiş oldukları kültürün değer yargıları ile şekillenmektedir. Bu çalışmada, inanç bağlamında farklı bir kültür olan Alevi halkının rekreasyon deneyimleri ve boş zaman değerlendirme alışkanlıkları incelenmiş olup, kültürel açıdan farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem: Öncelikle konu ile ilgili çalışmaların literatür taraması yapılmış ve Alevi kültürü hakkında bilgi toplanmıştır. Araştırmada, Aleviler için en önemli inanç merkezi olan Hacibektaş ilinde yaşayan 20 Alevi birey örnek olarak seçilmiştir. Rasgele örnekleme ile seçilen bireylerden önce demografik özellikleri hakkında bilgi alınmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, Başkan ve Karaküçük (2015) tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundan uyarlanan ölçek kullanılmıştır. Ölçek soruları yüz yüze görüşme yöntemiyle yanıtlanmış ve elde edilen bilgiler veri kaybını önlemek için bilgisayar ortamında kaydedilmiştir.

Bulgular: Çalışma bulgularına göre katılımcıların Alevi kültürüne göre katıldıkları boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin şenliklere katılmak, dini sohbetlere katılmak, dini ziyaretler yapmak ve ibadet etmek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda genel olarak, Alevi kültürüne sahip olan bireyler ile diğer kültürden olan bireylerin boş zaman davranışları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Alevi Kültürü, Rekreatif Faaliyetler, Kültürel Yapı

LEISURE TIME BEHAVIOURS IN DIFFERENT CULTURES: ALEWI SAMPLE

ABSTRACT

Original Article

Aim: Individuals' leisure time behaviors are shaped by the cultural value judgments that they are trained. In this study, recreation experiences and leisure time habits of Alewi people, which is a different culture in the context of belief, were examined and it was tried to determine whether there is cultural difference.

Method: Literature review of the studies about the subject have been carried out and information about culture has been collected. In the study, 20 Alewi individuals living in the province of Hacibektaş, which is the most important center of faith for Alewis, were selected as samples. Individuals selected with random sampling and they were first asked to inquire about their demographic characteristics. A scale adapted from the semi-structured interview form developed by Başkan and Karaküçük (2015) was used as data collection tool in the study. The scale questions were answered by face-to-face interview method and the information obtained was recorded in computer environment to prevent data loss.

Findings: According to the Alevi culture, participants were invited to participate in festivals, participate in religious conversations, visit religious activities and worship.

Conclusion: As a result of the study, there was no significant difference between the leisure time behaviors of individuals with Alevi culture and other cultural.

Keywords: Leisure time, Alewism Culture, Recreation Activity, Cultural Structure

* Bu çalışma 2. Uluslararası EMI Girişimcilik ve Sosyal Bilimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

**Sorumlu yazar: sevim.kul@nevsehir.edu.tr, Tel: +905054837875

1. GİRİŞ

Kültürlerarası etkileşimin yoğun olduğu teknoloji çağında, çoğu toplumların boş zaman alışkanlıklarının birbirleriyle benzer özellikte olduğu görülse de, kültürel geçmişlerinin farklı olmasından kaynaklanan ve kendi kültürlerini yansıtan alışkanlıklarının da boş zaman davranışlarına yansıdığı gözlenmektedir. Yaşanılan coğrafya, tarih ve kültürel değerler ile yetiştirilme tarzındaki nüansların bileşimiyle kişiler farklı boş zaman davranışları göstermektedir. Günümüzde sanayinin ve ulaşımın gelişmesiyle birlikte insanlar buldukları yerden farklı bölgelere göç etmeye başlamıştır. Bunun sonucunda değişik kültürler bir arada yaşamaya başlamış, insanların birbirleri arasındaki iletişim artmış bununla birlikte çok kültürlülük kavramı ortaya çıkmıştır. “Çok kültürlülük kavramı sıklıkla toplum içinde var olan çeşitlilik gerçeğine dikkat çeken tanımlayıcı bir terim olarak kullanılır ve bu terimin bu biçimde yerleşik kullanımı özellikle özgürlükçü ve demokrat Batı toplumlarında görülmektedir” (Song, 2017) ifadesi toplum içerisindeki çok kültürlülüğe dikkat çekmektedir.

1.2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.2.1. Boş Zaman ve Kültür

Karaküçük ve Gürbüz (2007: 19) boş zamanı, ”genellikle özgürlük ve özgürce seçme hakkı gibi kavramlarla ilişkilendirilen, kısaca yapılması zorunlu olan eylemlerin olmadığı, istenildiği gibi kullanılan bir zaman dilimi” olarak tanımlamışlardır. Boş zaman, insanların işten arta kalan zamanlarını ifade eder. Yurtseven (1992: 6) ‘e göre boş zaman faaliyetleri ise, herhangi bir ödül ya da başarı kazanma amacının taşınmadığı, kişilerin fiziksel ve zihinsel güçlerini dış etkenlerin baskısı ile değil de kendi isteklerinden dolayı dışarıya verebilme fırsatını yaratan, katılımında istek, uygulanmasında zevk, sonucunda ise doyum sağlayabileceği her türlü aktivitedir.

Boş zaman içerisinde yapılan etkinlikler rekreatif etkinlikler olarak tanımlanır. Bu rekreatif etkinlikler farklı amaçlarla açık ya da kapalı alanda, bireysel ya da grupla, aktif ya da pasif şekilde, kısa ya da uzun süreli gerçekleştirilmektedir. Boş zaman davranışları içerisinde yer alan bu rekreatif etkinlikler, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak bireylerin kendilerini, ilişkilerini ve sosyo-kültürel uyumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Tütüncü vd., 2011: 71).

Koçel (2003: 29) ‘e göre kültür, öğrenilen ve paylaşılan değerler, inançlar, davranış özellikleri ve semboller toplamıdır. Kültürün oluşumunda rol oynayan birkaç faktör vardır, bu faktörler ekoloji ve fiziksel çevre, aile, din, eğitim ve politik sistemdir (Tayep, 1992 Akt. Yeşil, 2009: 103). Earley ve Mosakowski (2004: 139) kültürün, insanın davranışları, mimikleri ve konuşma tarzları üzerinde çok büyük etkisi olduğunu, kültürel açıdan farklı özelliklere sahip olan bireylerin bunları anlamaları ve yorumlamalarının zor olduğunu belirtmişlerdir. “Din ve din konuları, kültürel uyum açısından azınlık grupların ve göçmen topluluklarının en temel hak talepleri arasında yer almaktadır” (Blum, 1992: 14) ifadesiyle kültürler içerisinde din konusunun hassas olduğu vurgulanmıştır. Kültürler arasındaki farklılıkların temeli, sadece bir ülkenin coğrafya, dil, inanç, yeme alışkanlıkları vb. unsurlara dayanmamakta, bir ülkede yetişen ve o ülkenin kültürünü benimseyen kişilerin algı, değer, tutum ve davranışları ile yakından ilişkili olmaktadır (Temel Eğinli, 2011). Buna dayanak kültürler arası günlük aktivite, sportif ve sanatsal etkinliklerde benzerlikler olabileceği gibi, özellikle yemek, ibadet, düğün ve cenaze törenleri gibi etkinliklerde farklılıklar gözlenebileceği söylenebilir.

Boş zaman davranışı olarak inanç bağlamında yapılan bazı ibadet ve eylemler yapıldığı kültürel ortamda gerekli ve anlamlı olduğu gibi, farklı kültürden olan bir birey için bu eylemler gereksiz ve anlamsız görülebilir. Bununla birlikte bazı kültürlerde din anlamında yapılan eylemler zorunlu iken, bazı kültürlerde planlı şekilde isteyerek ve gönüllü yapılabilir. Şen Demir ve Demir (2014: 72) yaptıkları çalışmada bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılma eğiliminde kültürel farklılıkların önemli bir etkisinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Serbest zaman kavramı algılama farklılıkları, etkinlikleri değerlendirme şekli, ilişkiler, zevk ve alışkanlıkların oluşturduğu kültürel algılamaların bireylerin serbest zaman etkinliklerini belirlemede etkin rol oynadığını ortaya koymuşlardır.

1.2.2. Alevi Kültürü

Alevi adı için ağırlıklı olan görüş sözcüğün kökeninin Arapçada Ali'ye ait ya da Ali'ye mensup anlamlarına geldiğidir (Bozkurt, 2005:1). Modernleşme öncesi Tahtacı, Çepni, Kızılbaş, Bektaşî adları altında yaşayan gruplar modernleşme ile birlikte Alevi kimliği altında anılmaya başlamışlardır (Aktürk, 2014: 405).

Alevileri, 1960'lı yıllara kadar kırsal alanlarda ve kapalı topluluklar halinde yaşadıkları bilinmektedir. Bu durumda onların geleneksel inanç ve ibadet anlayışlarını etkilediği gibi, kültürel yapılarını da etkilemiş; dış çevre ile olan ilişkilerini zayıflatmıştır (Yıldız, 2013). Soyzer (1996: 15) Alevilerin sadece kendi aralarında komşuluk ilişkileri kurduklarını, kendi içlerinde evlendiklerini, alışverişte bulduklarını ve bu şekilde kendilerine özgü bir kültür geliştirdiklerini belirtmiştir.

Son zamanlardaki kentleşme ile birlikte din mezhep grupları arasında yer alan Aleviler, toplumsal, siyasal ve din bakımından farklı görüşlere sahip olsalar da günlük hayatta farklı dinlerden ya da diğer mezhepten bireylerle iş, okul, mahalle yaşamı sık sık bir araya gelmektedirler. Bu da sosyal yaşam içerisinde var olan boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının diğer gruplarla aynı olabileceği, fakat kendi kültürel değerlerine göre yapılan boş zaman değerlendirme faaliyetleri açısından birbirlerinden ayrılacağı anlamını taşımaktadır.

Alevilerin diğer mezheplerden farklı kendilerine özgü ayrı bir inanç ve ibadet kuralları vardır. Alevilikte en önemli ibadet yeri Cem evleridir. Genellikle kırsal kesimlerdeki Aleviler Perşembe gecesini, büyük şehirlerdeki Aleviler ise hafta sonu ve tatil günleri cem evlerine gitmektedirler. Cem evleri sadece ibadet için toplanılan yer olması dışında sosyal, eğitsel ve hukuksal faaliyetlerin de yapıldığı yer olması açısından önemlidir. Alevi kültüründe Pirlar (Dedeler) çok önemli şahsiyetlerdir. Dedeler belli zamanlarda halkın sıkıntıları dinlemek, onlara çözüm yolu aramak, dini sohbetlerde bulunmak ve dua etmek amacıyla kendilerine bağlı bölgelerine ziyarette bulunurlar. Ziyaret sırasında "semah" denilen dini danslar eşliğinde tören yapılır. Tören Alevi kültüründe çok önemli bir yer tutan sazlar ve şiirler eşliğinde yapılır. Bu kültürün en önemli bayramları birisi Hz. Ali'nin doğum günü ve bahar başlangıcı sayılan Nevruz bayramı, diğeri ise Hıdrellez Bayramıdır. Bunun dışında Alevi inancına göre Hacı Bektaş Veli öğretisinin temellerinin atıldığı, ülkemizde en fazla ziyaret edilen, her yıl düzenli olarak ulusal ve uluslararası boyutta gerçekleşen Hacı Bektaş Veli Anma törenleri gerçekleştirilmektedir. Cenaze, düğün, sünnet ve buna benzer törenler de Alevi kültüründe önemli görülen eylemlerdir. Bu inanç ritüelleri ve şenlikler sayesinde Alevi kültürüne bağlı bireyler hem ibadet anlamında hem de sosyalleşmek adına kendi kültürlerini koruyabilmekte ve sürdürebilmektedirler.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışma durum çalışmaları araştırmaları kapsamında yer almaktadır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini Türkiye’de din grubu statüsünde bulunan, Aleviler için önemli bir ibadet yeri olan Nevşehir’in Hacıbektaş ilçesinde yaşayan 13 Alevi kökenli kişi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Boş zaman davranışlarına ilişkin olarak hazırlanan veri toplama formu yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir durumuna ilişkin soruları içeren birinci bölüm ve Başkan ve Karaküçük (2015) tarafından yapılan “Farklı Kültürlerde Boş Zaman Davranışları: Ermeniler Örnekleme” çalışması için geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundan uyarlanarak hazırlanan ve toplam 8 sorudan oluşan ikinci bölüm yer almaktadır.

Bu sorular;

1. Genel toplum adetlerine ve alışkanlıklarına göre katıldığınız etkinlikler nelerdir? Lütfen sayınız.
2. Kendi mensubu bulunduğu cemaat, grup veya etnisiteye uygun olan ve bu özellikleri taşıyan etkinliklere katılır mısınız? Lütfen belirtiniz.
3. Boş zamanınızda kimlerle daha çok beraber olursunuz (arkadaş, ailem, tek başıma vs.)?
4. Boş zamanlarınızın yeterli olduğuna inanıyor musunuz?
5. Boş zaman etkinliklerinizi için bir bütçe ayırır mısınız?
6. Katıldığınız boş zaman etkinlikleri, oyun – eğlence vb. kendi kültürünüzü yansıttığını düşünüyor musunuz?
7. Boş zaman etkinliklerinizin sizi yeterince sizi dinlendirdiğini, eğlendirdiğini veya mutlu ettiğini düşünüyor musunuz?
8. İbadetinizi sadece perşembe günü mü yaparsınız? Yoksa diğer günlerde boş zamanlarınız da ibadet yapar mısınız?

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmacı, Nevşehir’in Hacıbektaş ilçesine giderek ilçe yaşamını incelemiş, rastgele yöntemiyle katılımcılar belirlenmiştir. Katılımcı 20 kişiyle sessiz bir ortamda yüz yüze görüşerek soruların yanıtlanmasını sağlamıştır. Görüşmelerden elde edilen yazılı kayıtlar, Word belgesi olarak bilgisayar ortamına aktarılarak veri kaybı önlemiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada veriler, içerik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak görüşme metinleri araştırmacı tarafından dikkatle okunup incelenmiştir. Sonrasında elde edilen veriler kodlanmış, bu kodlanan verilerden temalar oluşturulmuş ve ardından bulgular tanımlanarak

çalışma yorumlanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin çoğu gelir düzeyi hakkında cevap vermek istememiştir, bundan dolayı gelir düzeyiyle ilgili analiz yapılamamış olup araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

3. BULGULAR

Bu çalışmada katılımcıların demografik bilgilerine dayalı bulgular ve boş zamanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Katılımcıların Demografik Profili

Çalışmaya katılan bireylerin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına ait bulgulara ilişkin bilgiler Tablo 1 de görülmektedir.

Araştırmanın bulguları saptanırken görüşme yapılan gönüllü katılımcı kişiler "K" olarak kodlanmıştır. Örnek, K1: Görüşme yapılan katılımcı kişi 1.

Tablo 1. Araştırmaya katılan bireyler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu
K1	41	Kadın	Üniversite
K2	25	Kadın	Üniversite
K3	48	Kadın	Ortaokul
K4	66	Erkek	Lise
K5	86	Erkek	Ortaokul
K6	72	Erkek	Ortaokul
K7	26	Erkek	Ortaokul
K8	57	Erkek	İlkokul
K9	40	Erkek	Lise
K10	35	Erkek	Lise
K11	67	Erkek	İlkokul
K12	35	Kadın	Lise
K13	38	Erkek	Üniversite
K14	41	Kadın	Ortaokul
K15	45	Erkek	Lise
K16	58	Kadın	İlkokul
K17	60	Erkek	Ortaokul
K18	47	Erkek	Lise
K19	28	Kadın	Üniversite
K20	31	Erkek	Üniversite

Tablo 2: Çalışmaya katılan alevi bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları

Kişisel Bilgiler	F	%	n
Cinsiyet	Kadın	11	55
	Erkek	9	45
Yaş, Yıl(X ±SS)	47.3 ± 16.75		
Yaş	≤30	3	15
	31-55	10	50
	≥ 56	7	35
Eğitim Durumu	İlkokul	3	15
	Ortaokul	6	30
	Lise	6	30
	Üniversite	5	25

Tablo 2’de görüldüğü üzere,

Çalışmaya katılan Alevi bireylerin demografik özelliklerinden yaş, cinsiyet, eğitim durumu değişkenlerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de belirtilmektedir. Bulgulara göre Alevi bireylerin % 45’i erkek, % 55’ i ise kadındır. Alevi bireylerin yaş ortalaması 47.3 ± 16.75 yıl olup; bu bireylerin % 15’i 30 yaş ve altı, % 50 ’si 31-55 yaş, % 35’i ise 56 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin çoğunluğu % 30 oranla ortaokul ve lise mezunu olduğu saptanmıştır. Bireylerin % 25’i üniversite, %15’ i ilkokul mezunudur.

3.2. Diğer Araştırma Bulguları

Tablo 3. Görüşmelerdeki ana temalar ve elde edilen kodlar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar
Alevi Kültürüne Göre Boş Zaman Değerlendirme	Şenliklere katılma	K1,K4,K5,K7,K8,K9,K10,K12,K13,K15,K17,K18, K19
	İbadet etme	K1,K2,K3,K4,K8,K11,K14,K16, K17
	Dini söyleşi, sohbet katılma	K3,K4,K7,K8,K11,K14,K15,K16,K20
	Dini ziyaret	K5,K6,K8,K9,K10,K11,K12,K14,K15,K17,K18
Genel Toplumsal Yaşama Göre Boş Zaman Değerlendirme	Gazete, Kitap okuma	K1,K2,K5,K9,K15,K20
	Sinema, Tiyatro	K1,K12
	TV izleme	K3,K6,K8,K9,K12,K14, K18,K19
	Film izleme	K2,
	Spor yapmak (yürüyüş vd.)	K2,K3,K4,K6,K8,K11,K13,K19,K20
	Alışveriş	K2,K3,K6,K8,K10,K11,K12,K15
	Tarım uğraşları	K3,K6,K14,K16, K17,K18
	Kahvehane	K4,K5,K6,K7,K8,K10,K11,K13,K15, K17,K18,K20
	Ev işleri	K3,K8,K14,K16, K19
	El işi	K3,K14,K16,K19
	Müzik dinleme	K7,K12
	İnternet	K10,K12,K13,K18
	Balık tutma	K10
Maç izleme	K11,K13,K18,K19, K20	

Tablo 3’de görüldüğü üzere,

Görüşme yapılan katılımcılara temalar ve kodlar verilmiştir. Bu temalar ve kodlarda bireylerin kültürlerine göre ya da toplumsal yaşama göre boş zaman değerlendirmeleri ölçülmüştür. Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların kendi kültürüne göre boş zaman değerlendirme aktiviteleri; şenliklere katılma, ibadet etme, dini söyleşi, sohbet katılma ve dini ziyaret olarak saptanmıştır. Çalışma analizine göre katılımcıların genel toplumsal yaşama göre boş zaman değerlendirme aktivitelerinden en çok kahvehaneye gitme, spor yapmak, alışveriş yapma ve tv izleme etkinliklerini yaptıkları görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların boş zamanlarını değerlendirme durumları ve yeterlilik durumları

Katılımcılar	Değerlendirme Durumu			Yeterlilik Durumları	
	Tek başına	Ailem ile birlikte	Arkadaş/lar ile birlikte	Evet Yeterli	Hayır Yeterli Değil
K1		✓			✓
K2		✓	✓		✓
K3	✓	✓	✓	✓	
K4		✓	✓	✓	
K5	✓		✓	✓	
K6		✓	✓	✓	
K7		✓	✓	✓	
K8		✓	✓		✓
K9		✓	✓		✓
K10		✓	✓	✓	
K11		✓	✓	✓	
K12		✓	✓	✓	
K13		✓	✓	✓	
K14		✓	✓	✓	
K15		✓	✓	✓	
K16		✓	✓	✓	
K17		✓	✓	✓	
K18	✓		✓		✓
K19	✓	✓	✓	✓	
K20	✓	✓	✓	✓	

Tablo 4’de görüldüğü üzere,

Görüşmeye katılan gönüllü katılımcıların boş zamanlarını kimlerle değerlendirdikleri ile ilgili değerlendirme durumları ve katılımcıların boş zamanlarının yeterlilik durumları görülmektedir. Araştırma bulgularına göre katılımcılar boş zamanlarını en çok ailesiyle ve arkadaşlarıyla birlikte geçirmektedir. Boş zaman yeterlilik durumlarına bakıldığı zaman ise katılımcıların büyük bir kısmı boş zamanlarının yeterli olduğunu, bir kısmının ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 5. Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirme Durumlarının Dağılımı

Katılım Durumu	F	%	n
Ailem ile birlikte	1	5	20
Tek başına ve Arkadaş/lar ile birlikte	2	10	20
Ailem ile birlikte ve Arkadaş/lar ile birlikte	14	70	20
Tek başına, Ailem ile birlikte ve Arkadaş/lar ile birlikte	3	15	20

Tablo 5’de görüldüğü üzere,

Çalışmaya katılan kişilerin % 5’ i boş zamanlarını sadece ailesi ile birlikte geçirdiği, katılımcıların büyük çoğunluğunun boş zamanlarını hem ailesiyle hem de arkadaşlarıyla birlikte geçirdiği (%70), katılımcılardan % 15’i boş zamanlarını tek başına, ailesiyle ve de arkadaşlarıyla geçirdiği, katılımcılardan bir kişi (% 10) ’nin hem tek başına hem de arkadaşlarıyla geçirdiği bulunmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların boş zaman yeterlilik durumu dağılımları

	F	%	n
Yeterlilik Durumu	Evet Yeterli	15	75
	Hayır Yeterli Değil	5	25

Tablo 6’da görüldüğü üzere,

Görüşmeye katılanların % 25’ i boş zamanlarının yeterli olmadığını söylerken, % 75 ‘i boş zamanlarının yeterli olduğunu söylemektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Boş Zaman Aktiviteleri İçin Bütçe Ayırma Durumu

	F	%	n
Bütçe Ayırma Durumu	Evet	3	15
	Hayır	17	85

Tablo 7’de görüldüğü üzere,

Görüşmeye katılanlara yöneltilen “Boş zaman etkinliklerinizi için bir bütçe ayırır mısınız?” sorusu bulgularına göre, % 15’ i evet cevabı verirken, % 85 ‘i hayır cevabı vererek bütçe ayırmadığını belirtmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların boş zaman oyun – eğlence vb. kültürlerini yansıtırma durumu

	F	%	n
Kültürlerini Yansıtırma Durumu	Evet	5	25
	Hayır	15	75

Tablo 8’de görüldüğü üzere,

Görüşmeye katılanlara yöneltilen “Katıldığınız boş zaman etkinlikleri, oyun- eğlence vb. kendi kültürünüzü yansıttığını düşünüyor musunuz?” sorusu bulgularına göre, % 25’ i evet cevabı verirken, % 75 ‘i hayır cevabı vermektedir.

Tablo 9. Katılımcıların İbadetlerini Yapma Durumu

		F	%	n
Sadece Perşembe günleri İbadet Yapma Durumu	Evet	9	45	20
	Hayır	11	55	

Tablo 9’da görüldüğü üzere,

Görüşmeye katılanlara yöneltilen “İbadetinizi sadece perşembe günü mü yaparsınız?” sorusuna katılımcıların % 45 evet cevabı verirken %55’i hayır cevabı vermişlerdir.

4. TARTIŞMA

Dines and Humez (2011: 9) 1960’ lardan bu yana süren kültürel çatışmalar boyunca çok kültürlülük kavramının eğitim, sanat ve ifade özgürlüğünün limitleri gibi yaşamın farklı alanlarında hep kendisini gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bu ifade çok kültürlülüğün yaşamımızdaki yerini vurgulamaktadır. Belirli bir toplumda aynı kültür değerleri içerisinde yaşayan bireylerin, günlük yaşamları, birbirleri arasındaki iletişim şekilleri, aktiviteleri ve alışkanlıkları, içinde buldukları kültürün değer ve yargılarından etkilenip şekillenmektedir.

Boş zaman faaliyetlerine katılma ilişkin Çin’de yapılan çalışma sonucu katılımcıların %49’unun alışveriş yaptığı, %41’i akraba ve arkadaş ziyaretinde bulunduğu, %28’i turizm yaptığı, %23’ü eğlence temelli aktivitelere katıldığı belirlenmiştir (Yin, 2005). Almanya’da yapılan boş zaman aktiviteleri incelendiğinde, bireylerin % 30’unun bahçe işleri yaptığı, % 27.1’inin alışveriş işleriyle uğraştığı, %16.6’sının bulmaca çözdüğü belirlenmiştir (Statista,t.y., 2015). Baştuğ vd. Almanya ve Avustralya’ da yaşayan bireylerin açık hava faaliyetlerine ve sportif aktivitelerine diğer faaliyetlerden daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Fox ve Rickards (2002) ’ın İngiltere’de yaptığı çalışma sonucu, bireylerin en çok katıldığı faaliyetlerin sinema, tiyatro, müzikal, resim, heykel ve fotoğraf sergilerine gitmek olduğu belirlenmiştir. ABD, Almanya, İngiltere ve Türkiye’de yapılan boş zaman faaliyetlerinin karşılaştırıldığı bir araştırma sonucu, ABD’nin ilk beş tercihleri sırayla internet, basketbol ve müzik dinleme, sinemaya gitme ve diğer seçeneği olduğu, Almanya’da yaşayan bireylerin ilk beş tercihinin sırasıyla internet, müzik dinlemek, futbol oynamak, sinemaya gitmek ve fitness yapmak olduğu, İngiltere’de yaşayan bireylerin ise internet, müzik dinlemek, futbol oynamak, sinemaya gitmek ve yürüyüş yapmak olduğu belirlenmiştir (Gönülateş, 2016:40).

Şen Demir ve diğ. (2013: 141) ’ nin yaptığı çalışmada bireylerin kültürel özellikleri etkinlik türlerinin belirlenmesi, katılma şekli ve amacına etki edebildiğini ve bireylerin aile yapısı, yaşam tarzı, zevk ve alışkanlıkları, sosyal çevresi vb. etkenler iş yaşamı dışındaki her türlü etkinliklere katılma eğiliminin belirlenmesinde etkin rol oynayabildiğini belirtmişlerdir. Çelik (2010: 219)’ in Konya’da yaşayan kadınların sosyal yaşamı üzerine yaptığı çalışma sonucunda kadınların boş zamanlarında daha çok evlerde gün olarak nitelendirilen sohbet etmek, parti düzenlemek, Kur’an okumak, tefsir sohbeti yapmak, hadis okumak

gibi amaçlarla yapılan toplantılara katıldıkları belirlenmiştir. Başkan ve Karaküçük (2015)'ün farklı kültürlerin boş zaman davranışları hakkında yaptığı çalışmada da erkek bireylerin genellikle çay bahçesinde ya da kahvehanede oyun oynayarak boş zamanlarını değerlendirmekte olduğu ifade edilmiştir. Kahvehaneler insanların sosyalleştiği en önemli yerlerden biridir. Okumuş (2013) yaptığı çalışmada, Türkiye'nin her yerinde kahvehane veya kiraathane gibi yerlerin insanların bir araya gelip oyun oynadıkları, sohbet ettikleri, arkadaşlıklarını geliştirdikleri, hayat-memat meselelerini konuştukları, toplumsal sorunları ele alıp çözüm üretmeye çalıştıkları, siyaset konuştukları, hatta yaptıkları, dertleştikleri, sevinçlerini paylaştıkları, dinlendikleri, zaman harcadıkları boş zaman mekanları olduğunu belirtmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma sonucu Alevi katılımcıların kendi kültürlerine göre boş zaman değerlendirme etkinliği olarak en çok şenliklere katıldıkları ve dini ziyaretlerde buldukları tespit edilmiştir. Bu sonucun çıkmasında çalışma alanının Alevi kültüründe çok önemli bir şahsiyet olan Hacı Bektaşî Veli türbesinin bulunduğu yer olması ve buna bağlı olarak dini ziyaretlerin ve bu kültüre yönelik şenliklerin bu bölgede yoğun olmasının etkisi büyüktür. Bunun yanında katılımcılar genel toplumsal yaşama göre boş zamanlarını kahvehanede geçirdiklerini söylemişlerdir. Buna dayanarak kahvehane tercihinin sadece Alevi mezhepli vatandaşlara özel bir boş zaman değerlendirme mekanı olmadığı her kültürden insanın bu davranışı gösterebileceği belirlenmiş olup bizim sonucumuzu desteklemektedir. Cinsiyete göre ayırım yapılacak olursa boş zamanlarında kadınların daha çok ibadet ettikleri, genel toplumsal yaşama göre boş zaman değerlendirme faaliyeti olarak ise spor (yürüyüş vb.) ve alışveriş yaptıkları belirlenmiştir. Yaptığımız çalışmayı yaşa göre değerlendirdiğimizde 30 yaş ve üstü Alevi katılımcıların boş zamanlarını değerlendirmek için genel toplumsal faaliyetler içinde daha çok kahvehaneleri tercih ettikleri, 30 yaş altı katılımcıların ise daha çok gazete okuma, film izleme, spor yapma etkinliklerine yöneldiği görülmüştür. Buna bağlı olarak orta yaş ve yaşlı Alevi bireylerin daha çok sohbet edip eğlenebilecekleri, genç yaştaki bireylerin ise daha çok kendilerini fiziksel ve kültürel açıdan geliştirebilecekleri etkinliklere yöneldiklerini söyleyebiliriz. Çalışmamız sonucunda bireylerin boş zaman faaliyetlerine daha çok aile ve arkadaşlarıyla katıldıkları gözlenmiştir. Bu sonuca dayanarak Alevilerin grup ile yapılan boş zaman değerlendirme etkinliklerine bireysel yapılan etkinliklerden daha çok yöneldiklerini söyleyebiliriz. Eğitim durumu göz önüne alınarak üniversite mezunlarının boş zaman davranışları sonucuna göre kendi kültürlerine göre tercih davranışlarında daha çok ibadet ettikleri, genel toplumsal davranış olarak da gazete, kitap okuduğu görülmüştür. İlkokul mezunlarının da daha çok spor (yürüyüş vb.) yapmak ve kahvehaneye gittikleri, kendi kültürleri çerçevesinde dini sohbet ve dini ziyaretlerde buldukları belirlenmiştir. Üniversite mezunu Alevilerin ilkokul mezunlarına göre daha çok entelektüel davranışlarda bulduklarını bunun yanında ilkokul mezunlarının da inanç anlamında kendilerini geliştirme çabası içinde olduklarını söyleyebiliriz. Genel olarak katılımcıların boş zaman davranışları için yeterli zamanlarının olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun çıkmasındaki en büyük etken Alevilerin eğlenmek, sosyalleşmek, kültürlerini korumak ve onları devam ettirmek için kültürlerine yönelik aktivitelere katılmak için kendilerine zaman ayırdıkları görülmüştür. Bulgular ışığında özellikle erkek katılımcıların boş zaman etkinlikleri için yeterli zamanlarının olduğu, kadınların ise yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu durum sadece Alevi kültürüne özel bir durum değildir, genel olarak kadınların daha çok ev işleri, yemek, çocuk bakma gibi işlerden dolayı boş zaman davranışları için

erkeklere göre kısıtlı zamanlarının olduğu bilinmektedir. Sonuç olarak her kültürün kendine özgü inanç, değer, tutum ve yargıları vardır. Bu olguların insanın davranışlarının ve yöneldikleri etkinliklerin belirlenmesinde önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz. Genel olarak boş zaman değerlendirme durumları göz önüne alınırsa Aleviler ile diğer kültürler arasında çok fazla farklılığın olmadığı gözlenmiştir. Günümüzde kültürlerarası etkileşimden dolayı bazı kültürlerde yozlaşma görülmeye başlansa da, Alevilerin hala kültürlerine sahip çıktıkları ve kendi kültürel değerlerinden taviz vermedikleri saptanmıştır.

Öneriler;

- Verilerin elde edilmesi aşamasında Alevi kültürü barındıran yalnızca Hacı Bektaş Veli ilçesinde yaşayan bireylerin olması çalışmanın kısıtları arasında görülmektedir. Bu nedenle konu hakkında çalışma yapacak araştırmacılara öneri olarak Alevi kültürüne sahip farklı yerleşim alanlarını da çalışmaya dahil edilerek daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Benzer çalışma farklı coğrafyalarda farklı kültürlerle uygulanabilir.

6. KAYNAKÇA

- Aktürk, H. (2014).** Alevi Bektaşî Hiyerarşik Yapılanmasında Rol Model Olarak Hacı Bektaş Veli. Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması. 26-28 Mayıs 2014. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB). Eskişehir, 405-415.
- Aktaş, A. (1999).** Kent Ortamında Alevilerin Kendilerini Tanımlama Biçimleri ve İnanç Ritüellerini Uygulama Sıklıklarının Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 449-482.
- Başkan, A. H. ve Karaküçük, S. (2015).** Farklı Kültürlerde Boş Zaman Davranışları: Ermeniler Örnekleme, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 10-22.
- Baştuğ, G., Zorba, E., Duyan, M. & Çakır, Ö. (2017).** Farklı Kültürlerde Rekreasyon: Serbest Zaman Aktivitelerinin İncelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3895-3904.
- Blum, L.A. (1992).** Antiracism, Multiculturalism, and Interracial Community: Three Research, University of Massachusetts, Boston, 14.
- Bozkurt, F. (2005).** Toplumsal Boyutlarıyla Alevilik, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Çelik, C. (2010).** Sosyal Zaman ve Din, Konya: Çizgi Kitapevi.
- Dines, G. and Humez J.M. (2011).** Gender, race, and class in Media: A Critical Reader, Edition 3, Sage Publications, Inc., Thousand Oaks, CA, USA, 9.
- Earley, P. C. and Mosakowski, E.(2004).** Cultural Intelligence, Harvard Business Review.
- Fox, K. and Rickards, L.(2002).** Sport and leisure. Results from the sport and leisure module of the 2002 General Household Survey. Norwich: National Statistics Publications. <http://hydeparkandwoodhouseonline.com/wpcontent/uploads/2010/09/General-Household-Survey-2002.pdf>
- Gönülateş, S. (2016).** Farklı Ülkelerde Rekreatif Katılımın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007).** Rekreasyon ve Kent(li)leşme, Ankara: Gazi Kitapevi.

- Koçel, T. (2003).** İşletme Yöneticiliği, 9. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Okumuş, E. (2013).** Odunpazarı Evleri'nde Ramazan Gecelerinde Boş Zaman Mekanları, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 103-140.
- Seddon, C. (2011).** Lifestyles And Social Participation. London, England.
- Song, S. (2017).** Multiculturalism, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/multiculturalism/>
- Soyyer, Y. (1996).** Sosyolojik Açıdan Alevî Bektaşî Geleneği, İstanbul: Seyran Yayınevi.
- Statista.(t.y.).** <https://de.statista.com/> (Erişim Tarihi: 22.01.2019).
- Şen Demir, Ş. ve Demir, M. (2014).** Kamu Kesimindeki Yöneticilerin Serbest Zaman Etkinliklerini Yöneticilerin Serbest Zaman Etkinliklerini Algılaması ve Değerlendirmesi, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11),61-76.
- Tayep, M. H. (1992).** The global business environment, Sage Publications, London.(Akt. Yeşil, S.(2009). Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zeka, *KMU İİBF Dergisi*, 11(16), 100-131.
- Temel Eğinli, A. (2011).** Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 9(35), 215-227.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N. ve Taş, İ. (2011).** Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 69-83.
- Yıldız, H . (2013).** Samsun Yöresi Alevileri: Gelenek ve Değişim, *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 1-16.
- Yin, X. (2005).** New trends of Leisure consumption in China. *Journal of Family and Economic Issues*, 26(1), 175-182.
- Yurtseven, A. (1992).** Kent Çevrelerinde Rekreasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Küçük çekmece Örneği, İstanbul Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.